

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 20 (474) Рік вид. XI. 19 травня 1935 р. Ціна 2 фр. Прик 2 fr

За спокій душі блаженної пам'яті

Першого Маршала Польщі
Юзефа ПІЛСУДСЬКОГО

в суботу, 18 травня, в день похорону, одправлено панахиду
в Українській Православній Церкві в Парижі.

Наказ

Дня 12 травня помер Маршал Юзеф Пілсудський, великий будівничий незалежної Польської Держави, славний борець за найсвятіші ідеали кожної нації — визволення батьківщини.

Року 1920 Маршал Пілсудський був начальним вождем союзної Україні армії Річипосполитої Польської, що допомогла армії українській звільнити Київ од червоної московської навали.

Пізніші події знищили наслідки цієї перемоги та не дозволили закріпитися самостійній Українській Державі. Але шляхетна допомога поневоленій Україні від Начальника Польської Держави повинна назавжди залишитися у вдячних спогадах українських патріотів.

Глибоко відчуваючи тяжку жалобу польського народу, закликаю все українське вояцтво віддати останню пошану великому патріоту і великому воякові.

Підписано:

Андрій Лівіцький

14 травня 1935 року.

Париж, неділя 19 травня 1935 року.

Смерть Маршала Юзефа Пілсудського глибоко вразила всіх.

Помер незломний борець за визволення Польщі, одродитель її державности, творець її потуги. Та разом з ним одійшов у вічність і один з найбільших людей сучасности, залишила цей марний світ одна з найхарактерніших і найсильніших постатей нашої доби. Його воля і чин його заважили на долі Східньої Європи, і з ним не могли не рахуватися проводирі політики держав і малих, і великих.

Зрозуміле тому те вражіння глибоке, те зворушення, яке викликала повсюди ця смерть. Зрозуміле і горе неомірне його зємляків, для яких він був втіленням відродженої батьківщини.

І краще ніж хто можемо зрозуміти той смуток ми, українські емігранти. Тернистий бо шлях Польщі вчора, що через жертву і кров її кращих синів привів її до здійснення національного ідеалу, то сьогодні — шлях України, яким ми йдемо непохитно і який має привести і нас у визволену і оковлену отчизну.

В нашій історії величне ім'я Маршала Ю. Пілсудського тісно зв'язано з незабутнім і дорогим нам іменем Головного Отамана С.Пет-

Перший Маршал Польщі Юзеф Пілеудзьвнї
(З портрета В. Коссака).

люри. Квітневий договір, Братерство зброї, похід разом українських і польських військ на Київ, спільна оборона обома арміями Польщі проти московської навали — це-ж сторінка героїчна і драматична з нашого недавнього минулого.

Пам'ять про благородний намір вождя Польщі допомогти визволенню України року 1920 зостанеться назавжди в наших серцях, а по нас перейде до історії.

Польський нарід в особі померлого втратив національного героя, ми — прихильника незалежності України.

Всім серцем поділяючи глибоку жалобу польської нації, схилиємося низько чолом в пошані перед домовиною великого чоловіка.

Смерть Маршала Пілсудського і українська еміґрація.

І. В П а р и ж і .

В понеділок 13-го травня на звістку про смерть Маршала Пілсудського зложили співчуття в польській амбасаді в Парижі В. Прокопович, проф. О. Шульгин, ген. О. Удовиченко, прот. І. Бриндзан, князь Я. Токаржевський-Карашевич, І. Косенко та інші представники української колонії в Парижі. Того-ж дня виправлено було телеграми співчуття до Варшави.

* * *

За спокій душі Маршала Юзефа Пілсудського в суботу, 18 травня, в день його похорону одправлено панахиду в Українській Православній Церкві в Парижі. Служив настоятель Української Православної Парафії у Франції протоієрей Бриндзан.

Оддати пошану пам'яті покійного союзника України зібралися наші громадяне в Парижі на чолі з видатними представниками української колонії. Були тако-ж представлені Кавказ і Туркестан.

* * *

У вівторок 14 травня відбулися стислі збори Комітету Приязни Народів Кавказу, Туркестану та України, присвячені вшануванню пам'яті Маршала Пілсудського. Після короткої промови голови проф. О. Шульгина на пошану Покійного слово в імені кавказців узяв міністр А. Чхенкелі, і в імені Туркестану п. Чокаєв.

Ухвалено було висловити співчуття вдові Маршала і влаштувати в день похорону ширші збори, на яких голова Комітету має виголосити доповідь, присвячену пам'яті Маршала Пілсудського.

II. У В а р ш а в і .

В понеділок, 13 травня, в помешканні Українського Наукового Інституту у Варшаві відбулося зібрання представників усіх організацій української еміграції, що мають осідок в столиці Польщі. Розпочав зібрання директор Інституту проф. О. Лотоцький. В промові своїй, присвяченій пам'яті Маршала Пілсудського, зазначив він, що смерть великого вождя народу польського викликала глибокий біль в українському громадянстві. Присутні вислухали те слово стоючи з глибокою увагою. Потім ухвалено було наступну резолюцію:

«Представники українських еміграційних організацій, зібрані на жалібних сходах 13-го цього місяця з щирим жалем і глибоким смутку низько схиляють голови перед труною приятеля народу українського, Першого Маршала Польщі Юзефа Пілсудського, переможного вождя союзних польської та української армій в спільній боротьбі обох народів за державну незалежність, що спочив у Бозі 12-го травня с. р.

Висловлюючи найглибше співчуття польському народові, українська еміграція єднається з народом польським в його горі і жалобі.

1. Президія Ради Товариства «Український Центральний Комітет». 2. Головна Управа Товариства «Український Центральний Комітет». 3. Товариство Вояків б. Армії УНР. 4. Спілка Інвалідів б. Армії УНР. 5. Воєнно-Історичне Товариство. 6. Товариство Запорожців б. Армії УНР. 7. Товариство «Український Кіннотчик». 8. Українська Соц.-Демократична Робітнична Партія — Фракція. 9. Українська Рад.-Демократична Партія — організація в Польщі. 10. Союз Жінок Емігранток. 11. Спілка Інженерів та Техників Українців Емігрантів у Польщі. 12. Корпорація «Запорожжа». 13. Товариство Допомоги Українським Студентам. 14. Товариство Українських Правників. 15. Українська Секція «Прометей». 16. Еміграційний Комітет Допомоги Голодній Україні. 17. Відділ Товариства «Український Центральний Комітет» у Варшаві. 17. Український Клуб у Варшаві».

Проф. Дмитро Антонович, директор Музею Визвольної Боротьби України

В травні місяці цього року сповняється перше десятиліття існування й діяльності Музею Визвольної Боротьби України в Празі. Цілий цей час на чолі Музею, як його директор і організатор, стоїть проф. Д. Антонович. Ідучи назустріч бажанню наших читачів, що у зв'язку з ювілеєм Музею ВБУ цікавляться чоловічими керівниками цієї установи, подасмо головніші відомості про того, хто досі найбільше вклав у Музей свого духа й праці.

**Перший голова Т-на «Музей Визвольної Боротьби України» акад.
І. Горбачевський і директор Музею проф. Д. Антонович**

Проф. Д. Антонович, син видатного українського історика Володимира Антоновича, народився в Києві 15.XI. 1877 року. По закінченні 4 Київської гімназії 1895 р., він вступив на історично-філологічний факультет університету св. Володимира у Києві, але за рік перейшов на університетські студії до Харькова. Під час перебування в харківському університеті молодий Антонович гаряче захопився громадською діяльністю, студентськими справами, політикою й революцією. Кільки разів його видаляли з університету за участь у студентських «розрухах» і навіть в'язнили по тюрмах. Свою громадську діяльність Д. Антонович розпочав, власне, ще гімназістом у Києві. Початки її в'яжуться з видавничою діяльністю того українського гуртка, що пізніше перетворився у видавництво «Віс».

У Харькові Д. Антонович разом з М. Русовим, Л. Мацієвичем і Б. Камінським заснував 29 січня 1900 року першу українську політичну партію так зв. РМН. На чолі цієї Революційної Української Партії Антонович і став на довгий час, віддаючи їй свою енергію, знання і майно. Для РМНПартії-и він виїхав і закордон. У Галичині й на Буковині він організує видавництво партійної літератури й налагоджує транспорт її на Україну. Він-же був і головним автором і редактором РМН-івських видань. В цю видавничу працю він вклав тоді своїх 2.500 карбован-

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі має зібрати в світовій столиці і зберегти на будучину духовні скарби нашого народу.

ців, що їх йому залишила покійна мати. В 1902-1903 рр. він редагує в Чернівцях «Гасло», просиджуючи в друкарні дні й ночі. В цій роботі йому значну поміч давав В. Сімович і П. Когут. В 1903 р. у Чернівцях таки Антонович починає видання популярного органу партії «Селянин», а в 1905 році в Харкові пробує видавати газету «Воля».

В 1906 році Антонович знов виїздить на довгий час закордон. Протягом кількох років він досліджує мистецькі пам'ятки в Німеччині, Франції і в Італії. В 1911 році кінчає університет, його працю друкують в «Університетських Извѣстіях»; в 1912 р. Антонович викладає вже історію мистецтва в Київській Мистецькій Школі. В 1912-13 рр. він продовжує й видавничу діяльність: під його кермом виходять два українських місячники — «Дзвін» і «Сяйво», в яких він містить і свої власні праці.

З початком революції 1917 р. Антонович захоплюється революційними подіями. Він стає членом київської міської управи й багато дбає про охорону українських мистецьких пам'яток. Велику роль відіграв він при організації Української Центральної Ради. Сторонник цілковитої незалежності України, Антонович, після проголошення IV Універсалу й утворення українських міністерств, стає спочатку морським міністром, а пізніше міністром мистецтв. За Директорії їде він до Риму, як голова Української Дипломатичної Місії. Після упадку української державності Антонович переїздить до Відня, де займається науковою працею. Тут він видає бібліографічний орган «Книга», пише свої цікаві спогади й бере участь в організації Українського Вільного Університету, в якому й займає кафедру історії мистецтва. 1921 р. проф. Антонович переїздить з Відня до Праги. Тут він видає свій курс історії українського мистецтва, книгу про український театр і цілий ряд інших наукових праць. Під його проводом повстають у Празі мистецька «Студія», Історично-Філологічне Т-во і багато інших українських закладів, серед яких найвизначнішим є Музей Визвольної Боротьби України. Цій установі, в якій все влаштовано руками її директора, проф. Антонович віддає тепер всего себе. Його мрією є перенести цю українську святиню до власного музейного помешкання. Проф. Антонович цілком оптимістично задивляється на справу здійснення думки про будови Українського Дому в Празі і твердо вірить у свідомість та жертвеність українського громадянства, яке спільними зусиллями таки забезпечить Музей ВБУ власним домом.

В своїй довгій і різноманітній праці проф. Д. Антонович мав не мало тяжких хвилин і різних неприспешностей. Але скрізь і завжди зберігав він спокій і не забував про інтереси національної справи. Глибока правда криється в словах покійного вже проф. В. Білнова, який в останніх роках був дуже близький до Д. Антоновича. Проф. Білнов поруч з великою енергією і працьовитістю підкреслює в Антоновича систематичне уникання всього того, що викликає сварки й дезорганізацію, та непохитну принциповість у поведінці. Ця додатна прикмета, — каже В. Білнов, — має особливу вагу на еміграції і їй то завдячують свій розвиток і продуктивність ті організації, в яких працює Д. Антонович».

Проф. д-р Станислав Дністрянський*).

(13. XI. 1870 — 5. V. 1935)

З Ужгороду наспіла до нас коротка вістка: в неділю 5 травня с. р. помер там довголітній професор львівського університету і посил до віденського парламенту, опісля ректор Українського Університету в Празі д-р Станислав Дністрянський. Ця сумна вістка вкриває жалобою все українське громадянство.

*) Передруковуємо з «Діла» ч. 117 (14015) рядки, присвячені пам'яті видатного вченого і громадянина.

Станіслав Дністрянський уродився 13 листопада 1870 р. в Тернополі, де й покінчив гімназію 1888 року. Після записався на правничий факультет вітеньського університету, де в 1894р. промувався на доктора прав. У 1895 і 1896 р. продовжував свої наукові студії в Берліні й Лейпцигу та брав діяльну участь у семінарах проф. Дербурга, Адельфа Вагнера, Бихера, Ваха і Штрогля.

Повернувшись до краю, працював науково даліше, і в шкільному році 1898—99 промувався на доцента львівського університету. Вже в 1901 р. став він надзвичайним професором цивільного права у тому-ж університеті. Як професор, розвинув Дністрянський широку наукову працю і виховав цілу генерацію учених українських правників.

Іменований дійсним членом Наукового Товариства імені Т. Шевченка у Львові, обняв проф. Дністрянський редакцію «Часописи правничої і економічної» (10 томів від 1900—1912) і «Правничої Бібліотеки» (4 томи від 1900—1909); пізніше став редактором «Правничого Вістника» (6 випусків, 1906—1913 в характері голови «Товариства Українсько-Руських Правників» у Львові.

У 1907 р. увійшов проф. Дністрянський до віденського парламенту, вибраний послом з національно-демократичної партії. Як посол, звернув проф. Дністрянський головну увагу на: 1) акцію заснування українського університету у Львові; 2) збереження прав української мови по урядах; 3) акцію перепису населення в 1900 р.; 4) легіслативну працю в судовій комісії австрійського парламенту. В цій комісії він склав м. ин. проект закону про обезшлелення та був головою підкомісії для нарад над реформою цивільного права.

Підчас великої війни був проф. Дністрянський аудитором при військовому суді у Відні. Після розвалу Австрії взяв він діяльну участь у заснуванні Українського Відного Університету у Відні, після у Празі. В р. 1921-22 був деканом правничого факультету, в р. 1922-23 ректором Українського Відного Університету у Празі.

Як великий приятель молоді, заснував він з кількома діячами зараз по втраті української державности Українське Товариство Прихильників Освіти у Відні, яке поставило собі за головну мету нести матеріальну й моральну допомогу українській студіюючій молоді. Під його проводом розвинулося це Товариство з малих початків у могутню допомогову організацію для молоді, що напливла у небувалому ніколи досі числі з усіх українських земель до різних середньо-європейських держав на студії. За кілька літ праці Т-во Прих. Освіти у Відні помогло скінчити студії закордоном цілим сотням української молоді, в чому безперечно львина заслуга покійного, про що завжди з вдячністю згадують усі ті, що користали з допомог того Товариства. Коли-ж число українських студентів закордоном, зокрема в Австрії, сильно змаліло, проф. Дністрянський рішив перевести ліквідацію Т-ва Прихильників Освіти у Відні, чи радше перенести його осідок до Львова і передати сюди все майно Т-ва та зобов'язання супроти нього. Це й перевів він у життя і після того львівське Т-во Прихильників Освіти вело тако-ж кілька літ інтенсивну допомогову акцію з великою користю для молоді.

Наукову діяльність проф. Дністрянського на полі права характеризують три головні напрямки: 1) так зв. соціологічна метода, 2) змагання до свободи досліду права, 3) метода еволюційного розвитку в історії права. В перших двох напрямках станув Дністрянський в літературі цивільного права на шлях, яким пішла соціологічна школа в науці права 20-го віку. В пізніших працях доповнив Дністрянський свою соціологічну методу методою еволюційного розвитку в історії права —

Що-року вдається до нас Українська Бібліотека ім. С. Петлюри з закликком підтримати її: кожен з нас повинен озватися на це ділом — своєю лептою, нехай найдрібнішою.

і так повстала теорія «суспільних зв'язків». Завершенням нового напрямку є нова систематика цивільного права, яку Дністрянський перерахував у своїх новіших творах. У судовій практиці послуговується найвищою суд у Відні ще по нинішній день де-якими висновками габілітаційної праці проф. Дністрянського. Бачну увагу звернув Дністрянський і на правничу термінологію та видав перегляд цивільних законів на українську мову з суто науковим коментарем. Крім цього, видав він багато праць з державного права, з історії філософії, з політики, статистики і т. д.

Як людина, визначувався С. Дністрянський мягкою, дуже симпатичною вдачею; був громадянином наскрізь культурним і товарицьким. Був завжди скромний, як пристало вченому, і не шукав почесей у суспільному житті, хоч і не оминав його обов'язків. Поруч своєї наукової праці відчував він живо суспільні потреби і брав участь у неодному товаристві, в неодній акції, завжди совісний і працьовитий. У поведінці з людьми вмів з'єднувати собі їх симпатію своєю природністю і її ростом. Проф. Дністрянський належав до тих наших громадян, що вміють невтомно і безкорисно працювати для самої праці, яку вибрали, яку полюбили і якій службу вважають метою свого життя. Ту любов до свого предмету студій умів перелити у своїх численних учнів. Як людина гуманна, розумів він тяжке становище неодного, що тяжко пробивався серед матеріальних злиднів і в міру своїх сил допомагав тим, що опинилися у скруті, або потребували підтримки, поради чи теплового слова.

Як справжній європеець, підносив він в очах тих чужинців, з якими зустрічався, повагу для нашої культури, що має таких громадян, культурних робітників і вчених. До останніх хвилин свого життя працював для своїх і серед своїх в Ужгороді, де його дружина веде музичну школу, не шукаючи легкого хліба між чужинцями. Там і гостигла його смерть від розриву серця.

Вічна пам'ять заслуженому вченому і громадянинуві!

На могилу професора

Він був професором, а я — студентом. І знав я його лише, як професора, — слухаючи його викладів в Українському Університеті у Празі та відповідаючи йому на іспитах.

Але кожного разу, коли я пригадую собі мої студентські часи, проведені мною в «золотій Празі» в чеській школі і нашому університеті, — волею нещасливої долі й історії нашого народу не на рідній землі, а на чужині заснованому, — спогади мої нерозривно зв'язуються з кількома світлими постатями, кількома з тих, що наш університет заснували і двигали нашу науку та з якими мені довелося стикатися в мої студентській праці. Між ними у вдячній моїй пам'яті хороню образ і його, мого професора д-ра Станіслава Дністрянського.

Вже майже десять літ, як я студентом перестав бути, але все пам'ятаю, як ніби то діялось учора, перший мій ригороз на Українському Університеті, на якому іспит мені робив, між іншими, і проф. Дністрянський.

— Пане товаришу, розкажіть мені, що ви знаєте про систему філософії права Гегеля?

Трудно собі уявити сухіші, абстрактніші й тяжчі до засвоєння речі, як оті «системи філософії права», і було це для мене з усього ригороза, як мені здавалося, найтрудніше місце. Але як-же сухість цієї матерії зменшилася в ніби лагідній розмові з мудрим, старшим товаришем, який, усміхаючися до вас, з особливим педагогічним хистом довідується про ваші знання. І приємністю здається ригорозальний іспит у такого професора. А в його зверненні — «Пане товаришу» — чулося, що це звертається до вас дійсно добрий старший товариш. Багато професорів уживали цього звернення до студентів — «Пане товаришу»; але рідко у кого це виходило так не роблено і справді по товариському.

Якимсь прискореним темпом іде тепер життя. І здається, що так давно це все було — Прага, студії, Український Університет. Але як живо встає все в пам'яті, коли його щось викликає.

Передчасна смерть проф. С. Дністрянського викликала у мене оцей спогад про іспит у нього. І це моє коротке сердечне слово, присвячене його пам'яті, хай буде йому — професорові-галичанинові — замість китиці квітів на його свіжу могилу на нашій рідній закапатській землі од його бувшого учня — студента-наддніпрянця.

Семен Нечай

З життя й політики

— Ще про франко-совітський пакт.

Як відомо, франко-совітський пакт підписано, і ратифікація його, на час, коли писано ці рядки, питання обставин та відповідних протоколярних умовин. Політична опінія тому, не надовго поки-що і не дуже то навіть уважливо, спинилася над тим, яку вагу такий пакт має і матиме для міжнародних європейських взаємовідносин, саме європейських, бо в договорному тексті говориться про те, що пактовий чин може бути застосований лише в межах Європи, а не де-інде.

У різних країнах по різному поставилися до пакту. Так, в Англії преса, властиво кажучи, лише зареєструвала його, як ще один з миролюбних пактів, не зв'язуючи з ним якихось більших надій чи розчарувань. В Італії про нього писалося трохи тепліше, але й тут особливої симпатії не виявлено. З обуренням та здивованням зустрінули пакт у Берліні. З обуренням, бо, щоб не говорилося з приводу нього, а все таки його вістря спрямоване на Германію; із здивованням, бо германська дипломатія вважає його непогодженим з пактом Локарнським. У Польщі про пакт преса говорить з великою резервою, але одночасно вказує, що його реальна вага залежатиме від того, як поставляться до нього у

**В день 25 травня зробімо пожертву на монумент С. Петлюри —
— Бібліотеку його імені в Парижі.**

Варшаві та які він матиме впливи на польсько-французький союзний договір, на польсько-германський десятилітній пакт добросусідського співжиття та на польсько-совітський пакт про взаємний ненапад. Це все мало бути темою бесід між польським та французьким міністрами закордонних справ у Варшаві і сторонні люди дізнаються про те детально значно пізніше, по зв'язку з тим, який звороті приберуть події у майбутньому. У Москві, як то ніби-то треба виводити з совітської преси, велике задоволення й широко захоплення. Але вже в Парижі — задоволення неначєб-то має досить обмежений характер, а найбільше захоплення виявилось у взаємних поздоровних телеграмах, що ними обмінялися паризький полпред та лідер французьких радикалів. Це для Парижу — не так то вже мало, зважаючи на сучасний розподіл політичних сил у Франції, але одночасно неначєб-то й не дуже багато.

Це — що-до виявів. Що-до суті, то, в цілому взявши, європейська опінія вказує на те, що новий франко-совітський пакт має характер не стільки реального, скільки дипломатичного союзу; що більшовикам з того нема чого дуже радіти, бо конкретно він не подає нічого нового на їх користь та на їх охорону, а лише спричиняється до певної міри до іншого відрахунку дипломатичних голосів у європейському концерті та до трохи іншої перестановки фігур на дипломатичній шахівниці, може найбільше в Лізі Націй та особливо в її Верховній Раді.

Бо-ж справді, коли, як це рішуче стверджують у Москві та в Парижі, франко-совітський пакт не має жадних секретних додатків, військових ні фінансових, то що він дає підписаним сторонам? Для Франції пакт дає ніби-то ще одну гарантію проти можливого нападу Германії на рейнські кордони. Саме про це йде мова в пакті, бо говориться в ньому про «властиві території» обох сторін. Зараз, як здається, ніхто не вірить тому, що німці здібні до такої авантюри, але, як би це несподівано сталося, чим совіти реально могли б допомогти Франції? Де й як? Хіба що в повітрі, бо щоб напасти на Германію, їм довелось б порушити суверенітет Балтійських держав або Польщі, які вже сьогодні гостро ставляться навіть проти думки такої. Чеська преса весь час говорить, що та допомога прийде через Румунію та Чехословаччину. На сьогодні знаємо, що й Румунія тримається такої-ж лінії, як Польща, що-до цього. Можна думати, що й повітряну совітську флоту вказані держави не дуже то гостинно зустрінли б над своєю територією. Тому то, чи добра, чи лиха совітська армія, у франко-германській війні їй майже нема чого робити. Те само можна сказати й про французьку добру, — це вже напевно — армію, коли б Германія напала на ССР, хоч про це, як здається, так само ніхто зараз не думає. По-перше, як це було вказано минулого разу на цьому місці, пакт вимагає консультації Ліги Націй та заінтересованих сторін; тоді-ж таки нами було наведено большевицький вираз: «поки та консультація станеться, німці будуть у Москві». А по-друге, як бути з пактом Локарнським? Річ стверджена — коли Франція виступить проти Германії, як проти нападника на члена Ліги, читай на ССР, Англія на допомогу Германії не піде. Але чи піде вона на допомогу Франції, коли б французькій зброї не поведлось й німці вступили на французьку територію? На це запитання могли б одповісти лише англійці, але вони поки-що мовчать. Так само встас питання, чи буде чинний франко-польський союз на той випадок, як Франція виступить до війни з Германією із-за ССР? Мабуть таки ні, а тоді єдиним союзником Франції на сьогодні, а в ближчому майбутньому й совітів, зостанеться в Європі неначєб-то всього лише Чехословаччина, бо Румунія, як відомо, зв'язана союзом із Польщею, а Югославія — далеко та з більшовиками поруч стояти не хоче. Чи не надто мало цього буде?

Реальної допомоги договорні сторони по новому пакту начєб-то ду-

Коли ви ще досі не склали своєї пожертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри, — зробіть це зараз, не одкладаючи.

же мало матимуть. Але — дипломатичну він їм дає. Для ССРСР — це зарука того, що наближення Франції й Германії — тоб-то фактично утворення єдиного європейського антимосковського фронту — річ, що на сьогодні перестала бути на довгий час реальною. Для Франції — це таж-о зарука, — коли підпис большевицький можна вважати зарукою, — що Рапальська германо-совітська згода не відродиться, принаймні в ближньому часі, тоб-то вона, Франція, на континенті Європи за Рейном, не буде ізольована. До цієї допомоги треба додати ще й ту, яку договірні сторони, після підписання пакту, даватимуть одна одній та своїм союзникам у Женеві по тих все таки численних і часом важливих справах, які встають, а иноді й вирішуються в Лізі Націй. Чи надасть це більшої сили Франції, яка й без того в Женеві має могутні впливи, не знати, але що совітам це піде на добрий рахунок, — це безперечно.

Є ще одно обмеження у франко-совітському пакті, про яке скажемо в коротких словах. Пакт цей виразно торкається лише властивих територій сторін, і то лише в Європі. Для Франції — цього досить. Але для совітів? ССРСР має під собою в Азії не лише Сибір, але й Туркестан і цілий Кавказ. Чи-ж буде чинний договір, як збройна справа заїде про ці території? З того боку совітам, що правда, начеб-то нема чого боятися. Але, коли це буде збройний конфлікт як раз з самим Туркестаном та з Грузією, як державами, що буде тоді з договором? Відповіді на це в пакті немає, як немає її й на таке питання: а що як вибухне повстання на Україні і вона, як самостійна держава, зачне війну з совітами? Як тоді розуміти «властиву територію»? Це останнє запитання — не лише академічне, бо-ж влада совітів Францією та Англією визнана, як влада, лише на ті території, населення яких визнає її своєю владою. Що-ж буде, як всно її такою в голос, а навіть збройно перестане визнавати? Невже-ж французька армія піде його підпорядковувати совітам? Стара віра до Франції такої думки не дозволяє припустити. А втім, поживемо — побачимо.

Observer.

З преси

Свого часу незнання східно-європейських подій і нерозуміння тамошніх відносин керівними діячами Західної Європи гостро проступило під час мирової конференції і діалося нам гірко в знаки. Геркулесових стовпів досягло воно у відомих словах Флойд Джорджа про «генерала Харькова». За признанням самих французів незнання географії з давніх давен являється рисою, яка проступає навіть у видатних літературних творах. Тепер, на жаль, до того треба додати, що не більшою повагою користується історія, навіть недавня. В *Le Temps* з 14 травня с. р. в статті, яка зветься «Життя маршала» і яка присвячена пам'яті Ю. Пілсудського, знаходимо такі слова:

«Головний інтерес Пілсудського концентрувався на армії, в якій він був дуже популярним. Під його командуванням війська польські розбили українську армію генерала Петлюри, і 20 листопада 1920 р. мирова конференція віддала Польщі Східню Галичину на 25 год».

Складайте датки на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Шкода й нагадувати паризькій газеті, що саме того року 1920, 21 квітня, за порозумінням власне між покійними Симоном Петлюрою і Юзефом Пілсудським, було підписано союзний договір між Україною і Польщею і з того часу армії українська і польська, з'єднані братерством зброї, вели разом боротьбу проти спільного ворога — Москви.

Чи не сором впливовому органі великої держави, близькому до її керуючих кол, які сьогодні таку увагу присвячують саме східнім справам, виявляти таке незнання недавнього минулого?

* * *

Взагалі в де-яких одгуках з нагоди смерти Маршала Пілсудського не знаєш, чому більше дивуватися: абсолютному нерозумінню тих процесів, які відбуваються на Сході Європи, чи безмежній самовпевненості авторів. В іншому вельми поширеному органі—Echo de Paris відомий публіцист Пертинакс пише:

«З Пілсудським зникає мрія про Українську імперію».

Благородний намір покійного вождя Польщі допомогти визволенню України року 1920 назавжди живим застається в наших серцях, але похід союзних армій української і польської того року на Київ і оборона ними Польщі проти московської навали — це лише один із епізодів нашої нескінченої визвольної боротьби. І які б перешкоди далі не стояли на шляху відновлення української державности, люде, що справді розуміються на тому, що діється на безмежних просторах Східньої Європи, що-до України з глибокою певністю можуть повторити давнє речення: «Italia fara da se».

Дирекція, члени й співробітники Українського Наукового Інституту у Варшаві в глибокім сумі еднається з жалобою і болем польського народу перед труною

Першого Маршала Польщі
Юзефа ПІЛСУДСЬКОГО

переможного вождя у визвольній боротьбі польського народу і широго приятеля України.

Вічна йому слава й пам'ять!

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— В роковини смер-ти св. пам. С. Петлю-ри в Парижі. Обходини 9-х роковин смерті бл. пам. С. Петлюри в Парижі мають одбу-тися таким порядком. В день смерті, в суботу 25 травня, о год. 14,35 — година смерті — має бути одправлено панахиду за спокій душі небіжчика на його могилі на кладовищі Монпарнас. Далі того-ж дня о год. 16 — жалібне прилюдне засідання Ра-ди Бібліотеки, присвячене пам'яті покійного Патрона. На по-рядку денному — вшанування пам'яті С. Петлюри, спомини про нього і річне справоздання з діяльності Бібліотеки. Другого дня, в неділю, з ранку має бути одправлено в Українській Пра-вославній Церкві в Парижі заупо-кійну службу Божу, а по ній в церкві-ж — урочисту панахиду.

— Лагодяться вшанувати пам'ять Покійного тако-ж Україн-ська Громада в Парижі і Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції.

З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

— Вшанування па-м'яті проф. д-ра Ста-нислава Дністрянсь-кого. Перед лекцією, яка відбулася в суботу 11 травня с. р., голова Ради Бібліотеки при-святив слово пам'яті проф. д-ра Станислава Дністрянського, що спочив навіки 5 травня с. р. в Ужгороді.

В. Прокопович, навівши го-ловні етапи наукової діяльності покійного, подав коротку харак-теристику визначного вченого

— європейця і патріота, і з жа-лем одзначив ту велику втрату, яку в особі його понесла україн-ська наука, культура і вся нація.

Пам'ять небіжчика вшановано вставанням і хвилиною мовчання.

— Лекція В. Проко-повича. В суботу 11 трав-ня с. р. відбулася в Бібліотеці лекція В. Прокоповича на тему «Вічне підданство» (до питання про правну природу з'єднання України з Москвою).

Наші історики і правники не один раз уже зачіпали цю вельми інтересну науково і живу полі-тично тему, і можна було дума-ти, що шановний докладчик піде вже протоптаними стежками. Про-те докладчик розвинув свою те-му настільки оригінально, подав такий цікавий документальний ма-теріал, — хоч уже й друкований, але й досі критично не проанлі-зований і не використаний, — що для слухачів відкрилися в цьому питанні несподівані обрії. На жаль, місце не дозволяє нам подати докладніше зміст цієї лек-ції, що, думаємо, зробило б дея-яку прислугу що-до висвітлення питання не тільки ширшим ко-лам нашої інтелігенції, але прила-лося б де-чим і історичній науці взагалі.

Детальний аналіз актового ма-теріалу з царини дипломатики мос-ковської і української, ілюстро-ваний численними прикладами, привів докладчика до того-ж вис-новку, який ми знаходимо в ос-танніх підсумках сучасної нашої історичної літератури: «Вічне під-данство» України після 1654 ро-ку — це тільки номінальна ва-сальна залежність.

Виклад викликав великий інте-рес у нечисленних присутніх.

К.

— Рада Бібліотеки висловила листовно з приводу смерті проф. д-ра С. Дністрянського співчуття Українському Університетові в Празі і Науковому Т-ву імени Т. Шевченка у Львові *).

— Наступні лекції в Бібліотеці мають одбутися: в суботу 1-го червня — В. Прокоповича на тему: «Печать Малороссійская» (Із взаємин України і Москви в 17-му віці), і в суботу 15-го червня — І. Косенка на тему «Зелений Клин». Лекції має бути ілюстровано світлинами чарівного лихтаря.

— Виїзд В. Прокоповича. В. Прокопович в суботу 18-го травня виїхав з Парижа. Відсутність має протривати два тижні.

— Бесіда в редакції «Тризуба» 12 травня на користь безробітних дала 63 фр. 75 см. чистого прибутку. Наступна бесіда відбудеться в неділю 2 червня, прибуток з якої піде на користь Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

— Шкільний Комітет у Греноблі 9 березня с. р. влаштував вечірку на користь школи. Представлено було на вечірні водевіль Велісовського «Бувальщина», участь в якому приймали пп. Ярославівна та Вонархова й пп. Адамович, Дорожинський, Червонецький. Режисував п. Різників. З боку мистецького п'єса пройшла дуже добре.

Після вистави п. Ярославівна заспівала кілька пісень соло та в дуєт з п. Дорожинським. Виступав рівно-ж хор під орудою п. Червонецького. Співи ці зробили прекрасне вражіння й всіх виконавців було нагороджено гучними оплесками. По закінченні програму відбулися танці.

*) На ті-ж адреси вислала співчуття і редакція «Тризуба».

На вечірці були присутніми тако-ж і чужинці, які винесли приємне вражіння як від українських співів, так і від доброї гри виконавців ролей водевіля.

Через великі затрати, які прийшлося зробити при влаштуванні цього вечера, матеріальні прибутки невеликі. Моральний же успіх вечера дуже добрий.

У Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 8 травня с. р. в помешканні Інституту відбувся виклад проф. Д. Антоновича на тему «Характер українського мистецтва на Сході Європи».

10 травня відбулася в Інституті академія пам'яти проф. В. Біднова. Перед академією на Вольському кладовищі по проф. В. Біднову було відслужено панахиду.

14 травня в Інституті відбувся виклад доц. д-ра В. Кубійовича на тему: «Зміни в стані людности українських земель в СССР за останні роки».

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 3 травня с. р. відбулася доповідь німецькою мовою проф. д-ра І. Мірчука на тему «Український світогляд в його головних рисах і основних елементах».

— Вшанування пам'яти В. Біднова і С. Дністрянського. В Українському Науковому Інституті в Берліні, в четвер 17 травня, відбулося жалібне зібрання, присвячене вшануванню пам'яти покійних професорів Василя Біднова і Станіслава Дністрянського. Промовляли українською мовою: д-р Антонович, доцент Димінський, доц. Крупницький, проф. Кузеля і проф. Мірчук.

Від Українського Пресового Бюро в Парижі

Спроставуючи звістку в статті «Життя маршала», уміщену в Le Temps з 14 травня, Українське Пресове Бюро в Парижі надіслало до редакції цієї газети такого листа:

«Пане Директоре!

В Le Temps з 14 травня на другій сторінці перша колосна в статті, присвяченій Маршалові Пілсудському, є речення наступного змісту: «Під його командуванням польські війська розбили українську армію генерала Петлюри».

В дійсності, згідно з договором, заключеним між Польщею і Україною 21 квітня 1920 р., війська Маршала Ю. Пілсудського і Головного Отамана С. Петлюри билися бік-о-бік проти совітської Росії протягом 1920 року.

Уважаючи, що ця помилка певно потрапила на шпальти вашого так добре завжди інформованого органу знедогляду, були б ми вам дуже вдячні, як би ви подали до цього відповідні поправки».

15 травня 1935 р.

Париж.

Комітет приязни народів Кавказу, Туркестану та України

владштує в понеділок 20-го травня прилюдне і урочисте зібрання, присвячене вишнувальню пам'яті

Першого Маршала Польщі Юзефа Пілсудського

Зібрання має відбутися о год. 21 у Maison de la Mutualité (5, rue St.-Victor, Paris 5, métro Place Maubert).

В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі

в суботу 1-го червня с. р. о 20 год. 30 хв. має відбутися доповідь В. Прокоповича на тему:

«Печать Малоросійская»

(Із взаємин України і Москви в 17-му віці)

Доповідь має бути ілюстрована світлинами чарівного лихтаря.

Товариство Прихильників Української Господарської Академії (ТІУГА)

Статутарна громадська організація, що ставив своїм завданням спільними силами українських організацій, установ і т.п. та поодиноких активних і свідомих громадян утримувати власними коштами свою

Національну Політехнику

Товариство фінансує Українську Господарську Академію (УГА) та Український Технично-Господарський Інститут (УТГІ) при УГА. Ставайте в ряди будівництва Української Національної Політехники Звичайні члени платять річно 330 корон чеських, члени-жовтловодавці — 100 к. ч., члени-протектори — 100 доларів.

Адреса Товариства: Spolecnost Pratel Ukrajini ké Hospodarské Akademie, Praha XII Velehradská 1-IV. Членські внески і жертви посилає на такі конта Товариства: 1) Postovní spořitelna v Praze с. uctu 94.806; 2) Zivnostenska banka, Praha; 3) Земельний Банк Гіпотечний. Львів.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Redyug — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.